

**“ZAMONAVIY YOSHLAR DUNYOQARASHI
SHAKLLANINSHINING IJTIMOYIY-FALSAFIY XUSUSIYATLARI”**

Ergashev Humoyun Samad og'li

Zamonaviy yoshlarning dunyoqarashining o'ziga xos xususiyatlarini bilish bugungi kunda ham nazariy, ham katta amaliy qiziqish uyg'otmoqda. Hozir bu avlod vakillari, 2002-2003 yillarda tug'ilganlar, asosan maktablarda, kollejlarda yoki universitetlarda tahsil olishmoqda, ammo eng kattalar kattalari allaqachon o'z ishlarini boshlaydilar. Bugungi kunda mehnat bozoriga kirib kelayotgan avlod dunyoqarashining o'ziga xos xususiyatlarini tushunish bu ish beruvchilar, korxonalar va tashkilotlar rahbarlari, marketologlar, o'qituvchilar, ota-onalar, psixologlar, siyosatchilar uchun muhimdir. Aynan yoshlarning mehnat motivatsiyasi, muloqot usullari, iste'molchilarning xohish-istaklari, siyosiy xulq-atvori va butun turmush tarzini belgilaydigan qadriyatlarini o'rganish dolzarb bo'lib qolmoqda.

Zamonaviy yoshlar dunyoqarashining o'ziga xos xususiyatlarini ijtimoiy-falsafiy va sotsiologik o'rganishning metodologik asoslarida shunday deyiladi. Bir tarix xar biri 80-90 yillik sikllarda rivojlanadi. Har bir siklda bosqichlar mavjud bo'lib, shaxsning hayoti bilan bog'liq bo'lgan quyidagilar: ko'tarilish, uyg'onish, pasayish va inqiroz. Har bir bosqich bir avlod hayotiga to'g'ri keladi. Tarixiy siklning avlodlari va bosqichlari har 20-25 yilda o'zgaradi. Neyla Xouning fikriga har bir tarixiy siklning bosqichlari ijtimoiy institutlarning rivojlanish darajasi va individualizm bilan belgilanadi. Shaxsiyat, shuningdek, bu qarama-qarshi qutblarning iqtisodiy, ijtimoiy nisbati, jamiyatning siyosiy va ma'naviy hayot bilan bog'liq. Shunday qilib, yuksalish bosqichida jamiyatning ijtimoiy institutlari katta kuch va barqarorlikka, individualizmga, ya'ni xabardorlikka yega insonning manfaatlari, tavakkal qilish qobiliyati va maqsadlariga yerishish uchun faol harakatlari va dolzarb yehtiyolarini qondirish hisoblanadi. Har bir tarixiy siklda uyg'onish bosqichida shaxsning individualligi oshadi va ijtimoiy institutlar zaiflashadi va unga qurbon qilinadi. Pasayish bosqichida shaxsning individualizmi gullab-yashnamoqda, va ijtimoiy institutlar juda zaiflashadi. Nihoyat, tarixiy final bosqichida sikl-inqirozda, sobiq ijtimoiy institutlar, va buyuk bilan rahbarlarni individualizmni katta va kichik ijtimoiy guruhlarni o'z atrofida birlashtiradi, yangisini yaratadi ijtimoiy institutlar avvalgilaridan farq qiladi. Keyin inqiroz bosqichi yangi ko'tarilish bosqichi va tarixiy sikl takrorlanadi. Avlod tadqiqotchilar tug'ilgan va yashaydigan odamlarning katta ijtimoiy guruhini aniqlaydilar

xuddi shu tarixiy davr va shuning uchun umumiy fazilatlariga ega:

1. Xuddi shu tarixiy tajribani boshdan kechirish taxminan bir xil yoshdagi voqealar.

2. Shunga o'xshash ye'tiqodlar, hayot yo'nalishlari va xatti-harakatlari.

3. Tegishli bo'lishning sub'ektiv hissi bir avlod. Har bir takrorlanadigan tarixiy sikl taxminan 4 avlod hayotini qamrab oladi, kimning hayoti ko'tarilish davrida tushadi va uyg'onish yoki turg'unlik va inqiroz bosqichlarida ko'tariladi.

Mamlakatimizda jiddiy tadqiqotlar olib borilmoqda. O'tgan asrning 90-yillaridan hozirgi kungacha, avlodlar nazariyasiga oid alohida maqolalar vaqti-vaqti bilan nashr yetilib, unda yoshlar ma'gaviyati va dunyoqarashlari bo'yicha ko'plab ilmiy ishlar qilinmoqda. Dunyoqarashlarini o'rganish jarayonida yetnik kelib chiqishi, jinsi, aniq yoshi, kasbi va boshqalar kabilarni xisobga olish maqsadga muvofiq. Sotsiologiyaning shaxsiy hujjatlarni tahlil qilish, bir qator suhbatlar va ishlash kabi sifatli usullari fokus-guruhlarda respondentlar bilan respondentlar dunyoqarash haqida yozma ravishda savollarga javob berdi. Lavozimdagi yoshlar: yoshlarning tabiatga va atrof-muhit muammolariga munosabati; o'qish va (yoki) ishlashga munosabat; yoshlar yashaydigan jamiyatga munosabat; oila va yaqin odamlar; o'zlariga munosabat; IT texnologiyalari va Internetga munosabat; munosabat

qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi va qishloq hayoti yoshlarning munosabati haqida so'ralganda tabiat, respondentlarning aksariyati (87%) ular bizning yerimizni bo'g'adigan yekologik muammolarga befarq yemasliklarini aytishdi. Yeng tipik javoblar: "inson tabiatning bir qismi va uning holati tabiatning holatiga bog'liq"; " bugun yoshlar tabiatga g'amxo'rlik va hurmat bilan, hayot kabi munosabatda bo'lishadi. Tabiat yestetik jihatdan chiroyli"; " biz tabiat bilan bir butunni shakllantiring. Zamonaviy yoshlar tabiatni saqlashdan xavotirda"; "Yosh avlod o'tkir yekologik muammolardan xavotirda: havo ifloslanishi, suv havzalari, o'rmonlarni kesish, katta miqdordagi axlat." Respondentlarning taxminan uchdan ikki qismi, holdaintervyu paytida qo'shimcha savollar yoki fokus guruhlari, yosh odamlar faol harakatlarga tayyor va qabul qilishadi tabiatni muhofaza qilishga qaratilgan harakatlar: ba'zi respondentlar ko'ngillida qatnashadilaratrof-muhitni muhofaza qilish harakati va harakatlari, ko'plab yoshlar axlatlarni, tashlandiq plastik qadoqlarni saralashadi, aholi punktlarini obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirishda qatnashadilar. Tadqiqot ishtirokchilari "ekologik faollar soni" yekanligini ta'kidladilar yoshlar soni yil sayin ortib bormoqda." Boshqa avlodlar tabiatning ifloslanishidan xavotirda va tabiatni muhofaza qilish choralarini ko'rishadi. Shunday qilib, buni ta'kidlash mumkin zamonaviy yoshlar yanada rivojlangan vakillarga qaraganda yekologik madaniyatga e'tibori kuchli. Yoshlarning munosabati haqidagi savolga javoblar odamlar o'zlari yashaydigan

jamiyatga keng fikrlarda joylashgan. Uchinchi respondentlarning jamiyatga befarqligini ta'kidlab, " biz o'zlari va o'z ishlari bilan band."Ikkinchi uchinchi tadqiqot ishtirokchilarining ta'kidlashicha, " biz jamiyatda yashang va unga bo'ysunishga majbur bo'ling qoidalar, lekin ijtimoiy va siyosiy masalalar bizni yaqindan qiziqtirmaydi. "Va faqat qolganlari respondentlarning uchdan bir qismi o'zlari bo'lgan jamiyatga hurmat bilan munosabatda bo'lishlarini xabar qilishdi. Shunday qilib, xulq-atvor tadqiqotlari natijalarini tahlil qilish biz haqida xulosa qilishga imkon beradi ijtimoiylashuvning qiyinchiliklariz avlodining ko'p sonli vakillari tomonidan, yehtiyoj haqida

kommunikativni maxsus rivojlantirish yosh avlod vakillarining vakolatlari. Befarqlik ham sezilarli zamonaviy yoshlarning muhim qismining ijtimoiy va siyosiy muammolari. Bunda ye'tibor bering, biz bu yetishmovchilik yekanligini ta'kidlaymiz ba'zi yoshlar tomonidan tushunish mamlakatimizda va dunyoda ro'y berayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy jarayonlar odamlari bu yoshlarni osonlashtirad